

KIŞISEL VE SİYASAL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ

*Genel Kurulunun 16 Aralık 1966 tarihli ve 2200 A (XXI) sayılı
Kararıyla kabul edilmiş ve imzaya, onaya ve katılmaya açılmıştır.
Yürürlüğü giriş: 23 Mart 1976*

BAŞLANGIÇ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilen prensiplere göre insanlık ailesinin bütün üyelerinin doğuştan sahip oldukları insanlık onurunu ve eşit ve vazgeçilmez haklarını tanımanın, yeryüzündeki özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu dikkate alarak,

Bu hakların insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onurundan türediğini kabul ederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne uygun bir biçimde, korkudan ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğünü kullanabilen özgür insan idealinin ekonomik ve sosyal ve kültürel hakları ile birlikte kişisel ve siyasal haklarını da kullanabildiği şartların yaratılması halinde gerçekleştirilebileceğini kabul ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Devletlerin insan haklarına ve özgürlüklerine her yerde saygı gösterilmesini sağlama ve bu haklara ve özgürlüklere uygun davranma yükümlülüğünü dikkate alarak,

İçinde yaşadıkları topluma ve diğer bireylere karşı ödevleri bulunan bireylerin, bu Sözleşmede tanınmış olan hakları ilerletme ve bu haklara uyulmasını sağlamak için çaba gösterme sorumluluğu bulunduğu farkında olarak,

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI

1. Madde

Halkların kendi kaderini tayin hakkı

1. Bütün halklar kendi kaderlerini tayin hakkına sahiptir. Bu hak vasıtasıyla halklar kendi siyasal statülerini serbestçe tayin edebilir ve, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerini serbestçe sürdürebilirler.

2. Bütün halklar uluslararası hukuka ve karşılıklı menfaat ilkesine dayanan uluslararası ekonomik işbirliği yükümlülüklerine zarar vermemek koşuluyla, doğal kaynakları ve zenginlikleri üzerinde kendi yararına serbestçe tasarrufta bulunabilir. Bir halk sahip olduğu maddi kaynaklardan hiç bir koşulda yoksun bırakılamaz.

3. Kendini Yönetemeyen ve Vesayet altındaki Ülkelerden sorumlu olan Devletler de dahil bu Sözleşmeye Taraf bütün Devletler, kendi kaderini tayin hakkının gerçekleştirilmesi için çaba gösterir ve, Birleşmiş Milletler şartının hükümlerine uygun olarak bu hakka saygı gösterir.

II. BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

2. Madde

Sözleşmenin iç hukukta uygulanması ve ayrımcılık yasağı

1. Bu Sözleşmeye Taraf her Devlet, bu Sözleşmede tanınan hakları ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer bir fikir, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi her hangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın, kendi toprakları üzerinde bulunan ve egemenlik yetkisine tabi olan bütün bireyler için güvence altına almayı bu ve haklara saygı göstermeyi taahhüt eder.

2. Sözleşmede tanınan hakları kendi mevzuatında veya uygulamasında henüz tanımamış olup da bu Sözleşmeye Taraf Devletler, kendi anayasal usullerine ve bu Sözleşmenin hükümlerine uygun olarak, Sözleşmede tanınan hakları uygulamaya geçirmek için gerekli olan tedbirleri veya diğer önlemleri almayı taahhüt ederler.

3. Bu Sözleşmeye Taraf her Devlet şu taahhütlerde bulunur:

a) bu Sözleşmede tanınan hakları veya özgürlükleri ihlal edilenlere, ihlal fiili resmi sıfatlarıyla hareket eden kişilerden başka kimseler tarafından işlense dahi, etkili bir hukuki yola başvurma hakkı sağlamak;

b) Bu tür bir hukuki yola başvurmak isteyen kişinin hakkının yetkili yargısal, idari ve yasama organları, veya Devletin hukuk sisteminin öngördüğü başka bir yetkili makamı tarafından karara bağlanmasını sağlamak ve yargısal hukuki yollara başvurma imkanını geliştirmek;

c) bu gibi hukuki yolların tanınması halinde, yetkili makamlar tarafından bu hukuki yolların işletilmesini sağlamak.

3. Madde

Cinsiyet eşitliği

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, bu Sözleşmede yer alan bütün kişisel ve siyasi hakların kullanılmasında eşit haklar sağlamayı taahhüt eder.

4. Madde

Olağanüstü durumda yükümlülük azaltma

1. Sözleşmeci Taraf Devletler, ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durumun meydana gelmesi ve bun resmen ilan etmeleri halinde, durumun zorunluluklarının kesinlikle gerektirdiği ölçüde, uluslararası hukuktan doğan diğer yükümlülüklerine aykırı düşmeyecek ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, toplumsal köken gibi sebeplerle ayrımcılık içermeyecek şekilde, bu Sözleşmedeki yükümlülüklerinde azaltma yapan tedbirler alabilir.

2. Sözleşmenin 6, 7, 8(1 ve 2 fıkralar), 11, 15, 16 ve 18. maddelerindeki yükümlülüklerde hiç bir azaltma yapılamaz.

3. Sözleşmedeki yükümlüklerini azaltma yetkisi kullanan Sözleşmeye Taraf bir Devlet, yükümlülük azaltılan Sözleşme maddeleri ile yükümlülük azaltmayı gerektiren sebepler hakkında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla Sözleşmeye Taraf diğer Devletleri derhal bilgilendirir. Yükümlülük azaltmanın sona erme tarihi de aynı yolla başka bir bildirimle iletilir.

5. Madde

Hakları kötüye kullanma yasağı

1. Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, bir Devlete, gruba veya kişiye, Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin tahribini amaçlayan bir faaliyete katılma veya tasarrufta bulunma hakkı tanıdığı, veya hak ve özgürlüklerin bu Sözleşmede belirtildiğinden daha geniş ölçüde sınırlandırılmasına imkan verdiği şekilde yorumlanamaz.

2. Bu Sözleşmenin bir hakkı tanımadığı veya daha az ölçüde tanıdığı bahane edilerek, Sözleşmeye Taraf Devletlerden birinin iç hukukunda yasalarla, antlaşmalarla tanınmış bulunan veya geleneklerinde varolan temel insan haklarına sınırlama getirilemez veya bu haklara karşı yükümlülük azaltılamaz.

BÖLÜM III

MADDİ HAKLAR

6. Madde

Yaşama hakkı

1. Her insan doğuştan yaşama hakkına sahiptir. Bu hak hukuk tarafından korunur. Hiç kimse yaşama hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz.

2. Ölüm cezası kaldırmamış olan ülkelerde, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan hukuka uygun olarak ve bu Sözleşme ile Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin hükümlerine aykırı olmayacak biçimde, sadece çok aşırı suçlar için ölüm cezası verilebilir. Bu ceza sadece yetkili mahkeme tarafından verilen nihai karardan sonra infaz edilebilir.

3. Yaşamdanda yoksun bırakmanın bir soykırım suçunu oluşturması halinde, bu maddedeki hiç bir hüküm, bu Sözleşmeye Taraf bir Devlete Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin hükümlerine göre üstlendiği yükümlülüklerini azaltma yetkisi verdiği şeklinde anlaşılabilir.

4. Ölüm cezasına mahkum olan bir kimse bağışlanması veya cezasının hafifletilmesini isteme hakkına sahiptir. Her olayda ölüm cezasının affı, bağışlama veya hafifletme verilebilir.

5. Yaşı on sekizden küçük olan kimselere işledikleri suçlar nedeniyle ölüm cezası verilemez; hamile Kadınların ölüm cezaları infaz edilemez.

6. Bu maddedeki hiç bir hüküm, ölüm cezasının bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet tarafından kaldırılmasını engellemek veya ertelemek için ileri sürülemez.

7. Madde

İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılmaz. ayrıca hiç kimse, serbest iradesi olmadan tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz.

8. Madde

Kölelik yasağı

1. Hiç kimse köle olarak tutulamaz; her türlü kölelik ve köle ticareti yasaktır.

2. Hiç kimse kul olarak tutulamaz.

3.

a) Hiç kimse zorla çalıştırılmaz veya zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz;

b) Bu fıkranın a) bendi, bir suça karşılık hapisle birlikte aşır işte çalıştırma cezasının verilebildiği ülkelerde, yetkili bir mahkeme tarafından böyle bir cezanın verilmesi sonucunda aşır işte çalıştırmayı engelleyici sayılmaz;

c) Aşağıdaki haller, bu fıkra bakımından "zorla çalıştırma veya zorunlu çalışma" sayılmaz:

(i) Bir mahkemenin hukuka uygun bir kararının sonucu olarak hapsedilen bir kimseden veya böyle bir hapislikten şartla salıverilmiş bir kimseden şartla tahliye süre için normal olarak istenen ve b) bendi kapsamına girmeyen bir iş veya hizmet;

(ii) Askeri nitelikteki bir hizmet ve inanç nedeniyle askerlik hizmetine katılmama hakkının tanındığı ülkelerde vicdani redcilerden hukuken yerine getirmeleri istenen bir kamu hizmeti;

(iii) Toplumun yaşamını veya iyiliğini tehdit eden olağanüstü bir durum veya felaket halinde yapılması emredilen bir hizmet;

(iv) Normal vatandaşlık yükümlülüklerinin bir parçasını oluşturan bir iş veya hizmet.

9. Madde

Özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Herkes kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak Gözaltına alınamaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

2. Gözaltına alınan bir kimse, Gözaltına alınma sebepleri hakkında Gözaltına alındığı sırada, ve kendisine isnat edilen suçlar konusunda derhal bilgilendirilir.

3. Cezai bir fiilden ötürü Gözaltına alınan veya tutulan bir kimse derhal bir yargıç veya hukuken yargılama yetkisine sahip diğer bir görevli önüne çıkarılır ve bu kimse makul bir sürede yargılanma veya salıverilme hakkına sahiptir. Yargılanan bir kimsenin tutuklanması genel bir kural olamaz; yargılamanın her aşamasında tutuklunun salıverilmesine karar verilebilir; salıverilme bu kimsenin duruşmaya gelmesini sağlamak ve mahkum edilmesi halinde hükmün infazını temin etmek için teminata başlanabilir.

4. Gözaltına alınarak veya tutularak özgürlüğünden yoksun bırakılan bir kimse, tutulmasının hukukiliği hakkında hemen karar verebilecek ve eğer tutulması hukuki değilse salıverilmesine hükmedebilecek bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Hukuka aykırı olarak Gözaltına alınmaktan veya tutulmaktan mağdur olan bir kimse icrası mümkün bir tazminat hakkına sahiptir.

10. Madde

Tutulanların Hakları

1. Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahiptir.

2.

a) Tutuklu sanıklar, istisnai haller dışında mahkumlardan ayrı tutulur ve kendilerine mahkum edilmemiş kimselerin statüsüne uygun tarzda ayrı bir muamele uygulanır.

b) Tutuklu küçük sanıklar yetişkinlerden ayrı tutulur ve en kısa sürede yargısal makamların önüne çıkarılırlar.

3. Ceza infaz sistemi, mahpusları iyileştirme ve toplumsal rehabilitasyonlarını sağlama gibi temel amaçlara sahip olur. Küçük failer yetişkinlerden ayrılır ve yaşları ile hukuki statülerinin uygun bir muamele görürler.

11. Madde

Borç nedeniyle hapis yasağı

Hiç kimse sırf sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getiremediği gerekçesiyle hapsedilemez.

12. Madde

Seyahat özgürlüğü

1. Bir Devletin ülkesinde hukuka uygun olarak bulunan bir kimse, o ülke sınırları içinde seyahat etme özgürlüğüne ve yerleşeceği yeri seçme hakkına sahiptir.

2. Herkes kendi ülkesi de dahil, bir ülkeden ayrılmakta serbesttir.

3. Yukarıda belirtilen haklar, bu Sözleşmede tanınan diğer haklara uygun olarak ulusal güvenlik, kamu düzeni (ordre public), genel sağlık veya genel ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli sebepler ile hukuken öngörülmüş sınırlamalar dışında hiç bir sınırlamaya tabi tutulamaz.

4. Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz.

13. Madde

Yabancıların sınırdışı edilmelerine karşı usulü güvenceler

Bir Devletin ülkesinde hukuka uygun olarak bulunan bir yabancı ancak, hukuka uygun olarak verilmiş bir sınırdışı etme kararı gereğince ve ulusal güvenliğin zorlayıcı şartları hariç, sınırdışı etme kararına karşı itiraz etmesine ve bu itirazının önünde temsil edilebileceği yetkili bir makam veya yetkili makamın görevlendirdiği bir kişi ve kişiler tarafından denetlenmesi imkanı verilmesi halinde sınırdışı edilebilir.

14. Madde

Adil yargılanma hakkı

1. Herkes mahkemeler ve yargı yerleri önünde eşittir. Herkes, hakkındaki bir suç isnadının veya hak ve yükümlülükleri ilgili bir hukuki uyumsuzluğun karara başlanmasında, hukuken kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından adil ve aleni olarak yargılanma hakkına sahiptir. Davayı izleyenler ve basın mensupları, demokratik bir toplumdaki genel ahlak, kamu düzeni (ordre public) veya ulusal güvenlik nedeniyle, veya tarafların özel yaşamlarının menfaatinin gerektirmesi halinde, veya mahkemenin görüşüne göre aleniliğin adaletin gerçekleşmesine zarar vereceği özel şartların kesinlikle gerektirdiği ölçüde, duruşmalardan tamamen veya kısmen çıkarılabilir; ancak bir ceza davasında veya hukuk davasında verilen hüküm, gençlerin menfaati, veya aile uyumsuzlukları veya çocuğun velayeti ile ilgili davalar aksini gerektirmedikçe aleni olarak tefhim edilir.

2. Hakkında bir suç isnadı bulunan bir kimse, hukuka göre suçluluğu kanıtlanıncaya kadar masum sayılma hakkına sahiptir.

3. Hakkında bir suç isnadı bulunan bir kimsenin bu isnadın karara başlanmasında, tam bir eşitlik içinde asgari şu haklara sahiptir:

a) Hakkındaki suç isnadının niteliği ve nedenleri konusunda ayrıntılı bir şekilde ve anlayabileceği bir dilde derhal bilgilendirilme;

b) Savunmasını hazırlamak ve kendi seçtiği avukatla görüşmek için yeterli zamana ve kolaylıklara sahip olma;

c) Sebepsiz yere gecikmeden yargılanma;

d) Duruşmalarda hazır bulundurulma ve kendisini bizzat veya kendi seçeceği bir avukat aracılığıyla savunma; eğer avukatı bulunmuyorsa sahip olduğu haklar konusunda bilgilendirilme; adaletin yararı gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilme, ve eğer avukata ödeme yapabilecek yeterli imkanı yoksa, ücretsiz olarak avukat tayin edilme;

e) Aleyhindeki tanıkları sorguya çekme veya çektirme ve lehindeki tanıkların mahkemeye çıkmalarını ve aleyhindeki tanıklarla aynı koşullarda sorguya çekilmelerini sağlama;

f) Mahkemede konuşulan dili anlamıyor veya konuşmıyorsa, bir çevirmenin yardımından ücretsiz olarak yararlanma;

g) Kendisini suçlandırıcı tanıklık yapmaya veya bir suçu itirafa zorlanmama.

4. Küçüklerin yargılanmasında küçüklerin yaşlarını ve rehabilitasyonlarını iletme gebeşini göz önünde tutacak bir yargılama usulü izlenir.

5. Bir suçtan ötürü mahkum olan bir kimse, mahkumiyetinin ve aldığı cezanın daha yüksek bir yargı yeri tarafından hukuka göre incelenmesini isteme hakkına sahiptir.

6. Bir kimse bir suçtan ötürü nihai bir kararla mahkum olduğunda ve bu mahkumiyeti adli hata bulunduğu gerekçesiyle bozulduğunda veya kendisi bağışlandığında, eğer mahkumiyet kararının verildiği tarihte bilinmeyen olayların ortaya çıkarılmamış olmasının nedenleri kısmen veya tamamen kendisine yüklenebileceği kanıtlanmadıkça, bu tür bir mahkumiyetin sonucu olarak ceza çeken bir kimseye hukuka uygun olarak tazminat ödenir.

7. Bir ülkenin hukukuna ve ceza yargılama usulüne uygun olarak daha önce kesin biçimde mahkum olan veya beraat eden bir kimse aynı suçtan ötürü ikinci kez yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

15.Madde

Kanunsuz ceza olmaz ilkesi

1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir fiil veya ihmalden ötürü suçlu bulunamaz. Hiç kimseye işlendiği zaman verilebilecek cezadan daha aşır bir ceza verilemez. Suçun işlenmesinden sonra, bir suçta daha hafif bir ceza öngören bir yasa değişikliği yapıldığı takdirde, fail yapılan bu değişiklikten yararlanır.

2. Bu maddedeki hiç bir hüküm, işlendiği zaman uluslar topluluğu tarafından tanınan hukukun genel ilkelerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmalden ötürü bir kimsenin yargılanıp cezalandırılmasına engel oluşturmaz.

16. Madde

Kişi olarak tanınma hakkı

Herkes her yerde, hukuk önünde kişi olarak tanınma hakkına sahiptir.

17. Madde

Mahremiyet hakkı

1. Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz.

2. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir.

18. Madde

Düşünce, vicdan, ve din özgürlüğü

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kendi tercihiyle bir dini kabul etme veya bir inanca sahip olma özgürlüğü ile, tek başına veya başkalarıyla birlikte toplu bir biçimde, aleni veya özel olarak, dinini veya inancını ibadet, uygulama, öğretim şeklinde açışa vurma özgürlüğünü de içerir.

2. Hiç kimse, kendi tercihi olan bir dini kabul etme veya inanca sahip olma özgürlüğünü zayıflatacak bir zorlamaya tabi tutulamaz.

3. Bir kimsenin dinini veya inancını açışa vurma özgürlüğü ancak kamu güvenliği, kamu düzeni, sağlık veya ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla, hukuken öngörülen ve demokratik bir toplumda gerekli olan sınırlamalara tabi tutulabilir.

4. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, anne-babalar ile, mümkünse vasilerin kendi inançlarına uygun biçimde çocuklarına din ve ahlak eğitimi verilmesini isteme özgürlüğüne saygı göstermeyi taahhüt ederler.

19. Madde

Ifade özgürlüğü

1. Herkesin, bir müdahale ile karşılaşmaksızın fikirlere sahip olma hakkı vardır.

2. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak bir kimsenin ülke hudutlarıyla sınırlanmaksızın sözlü, yazılı veya basılı veya sanatsal ürün şeklinde veya kendi tercih ettiği başka bir iletişim vasıtasıyla her türlü bilgi ve düşünceyi arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir.

3. Bu maddenin ikinci fıkrasındaki haklar özel bir ödev ve sorumlulukla kullanılır. Bu nedenle bu hak, sadece hukuken öngörülen ve aşağıdaki sebeplerle gerekli olan sınırlamalara tabi tutulabilir:

a) Başkalarının haklarına ve itibarına saygı;

b) Ulusal güvenliği veya kamu düzenini (ordre public), veya sağlık ve ahlaki koruma.

20. Madde

Savaş propagandası ve düşmanlığı savunma yasağı

1. Her türlü savaş propagandası hukuk tarafından yasaklanır.

2. Ayrımcılığa, kin ve nefrete veya şiddete tahrik eden her hangi bir ulusal, ırksal veya dinsel düşmanlığın savunulması hukuk tarafından yasaklanır.

21. Madde

Toplanma özgürlüğü

Barışçıl bir biçimde toplanma hakkı hukuk tarafından tanınır. Bu hakkın kullanılmasına ulusal güvenliği veya kamu güvenliğini, kamu düzenini (ordre public), sağlık veya ahlaki veya başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma amacı taşıyan, demokratik bir toplumda gerekli bulunan ve hukuka uygun olarak getirilen sınırlamaların dışında başka hiç bir sınırlama konamaz.

22. Madde

Örgütlenme özgürlüğü

1. Herkes başkalarıyla bir araya gelerek örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak, kendi menfaatlerini korumak için sendika kurma ve sendikaya katılma hakkını da içerir.

2. Bu hakkın kullanılmasına ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin, kamu düzeninin (ordre public), genel sağlık veya ahlâkın, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, hukuken öngörülmüş ve demokratik bir toplumda gerekli olan sınırlamaların dışında başka hiç bir sınırlama konamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler ve polis teşkilatı mensuplarının bu hakkı kullanmaları üzerine hukuki kısıtlamalar konulmasını engellemez.

3. Bu madde, Uluslararası Çalışma Teşkilatının 'Örgütlenme Özgürlüğü ve Teşkilatlanma Hakkının Korunması' ile ilgili 1948 tarihli Sözleşmesine Taraf Devletlere, bu Sözleşmede sağlanan güvencelere aykırı yasama tasarrufları yapmasına veya yasaları bu güvencelere aykırı tarzda uygulamasına yetki vermez.

23. Madde

Ailenin korunması

1. Aile toplumun doğal ve esaslı bir birimidir, ve aile toplum ve Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.
2. Evlilik çağındaki her erkek ve Kadının evlenme ve aile kurma hakkı hukuk tarafından tanınır.
3. Evlenecek eşlerin tam ve serbest iradeleri ile kurulmayan bir evlilik geçerli sayılmaz.
4. Bu Sözleşmeye taraf Devletler, eşlerin evlilik konusunda, evliliğin devam ettiği sürece ve boşanmada eşit hak ve yükümlülükler sahip olmaları için gerekli önlemleri alır. Boşanma halinde çocukların korunması için gerekli hükümler konur.

24. Madde

Çocukların hakları

1. Her çocuğun ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum gibi bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın ailesi, içinde yaşadığı toplum ve Devlet tarafından, bir küçük olarak statüsünün gerektirdiği koruma tedbirlerine hakkı vardır.
2. Her çocuk doğumundan hemen sonra nüfusa kaydedilir ve kendisine bir isim verilir.
3. Her çocuk bir vatandaşlık kazanma hakkına sahiptir.

25. Madde

Siyasi haklar

Her vatandaş, bu Sözleşmenin ikinci maddesindeki ayrımlara ve makul olmayan sınırlamalara tabi tutulmaksızın şu haklara ve imkanlara sahiptir:

- a) Doğrudan veya seçilmiş temsilciler aracılığıyla kamu hizmetlerine katılma;
- b) Seçmenlerin iradelerini serbestçe ifade etmeleri güvence altına alan, gizli olarak oy verildiği, genel ve eşit oya dayanan ve belirli aralıklarla yapılan dürüst seçimlerde oy kullanma ve seçilme;
- c) Genel eşitlik ilkesine uygun olarak ülkesinde kamu hizmetlerine girme.

26. Madde

Hukuk önünde eşitlik

Herkes, hukuk önünde eşittir ve hiç bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın hukuk tarafından eşit olarak korunma hakkına sahiptir. Hukuk bu alanda her türlü ayrımcılığı yasaklar ve herkese ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya başka bir statü ile yapılan ayrımcılığa karşı etkili ve eşit koruma sağlar.

27. Madde

Azınlıkların korunması

Etnik, dinsel veya dilsel azınlıkların bulunduğu bir Devlette, böyle bir azınlığa mensup bulunan kişiler grubun diğer üyeleri ile birlikte toplu olarak kendi kültürel haklarını kullanma, kendi dinlerinin gereği ibadeti etme ve uygulama veya kendi dillerini kullanma hakları engellenmez.

BÖLÜM IV

ULUSLARARASI UYGULAMA HÜKÜMLERİ

28. Madde

Insan Hakları Komitesi

1. Bir İnsan Hakları Komitesi kurulur (Bu Sözleşmede bundan sonra Komite adıyla geçecektir). Komite on sekiz üyeden meydana gelir ve aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir.

2. Komite, bu Sözleşmeye Taraf olan Devletlerin yüksek bir ahlaki düzeye sahip olan ve insan hakları alanında uzmanlığı ile tanınmış bulunan vatandaşları arasından ve bir kısmı tercihen hukuk uygulamasında deneyim sahibi olan üyelerden kurulur.

3. Komite üyeleri seçimle göreve gelirler ve şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar.

29. Madde

Adaylık ve Seçim

1. Komite üyeleri, bu Sözleşmeye Taraf Devletler tarafından yirmi sekizinci maddedeki niteliklere sahip kişilerin aday olarak gösterildiği bir listede yer alan adaylar arasından gizli oyla seçilir.

2. Bu Sözleşmeye Taraf her bir Devlet iki kişiden fazla aday gösteremez. Bu kişiler, aday gösteren Devletin vatandaşlığını taşır.

3. Bir kişi yeniden aday gösterilebilir.

30. Madde

Seçim zamanı

1. İlk seçimler, bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden en geç altı ay sonra tamamlanır.

2. Sözleşmenin Otuz dördüncü maddesine göre meydana gelen boşluğu doldurmak için yapılan seçimler hariç, Komite üyeliğine yapılacak bir seçimden en az dört ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmeye Taraf Devletlere üç ay içinde Komite üyeliğine kendi adaylarını göstermeleri için yazılı bir davetiye gönderir.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu şekilde aday gösterilen kişilerin isimlerinin alfabetik olarak yer aldığı ve kendilerini aday gösteren Devletleri de belirten bir listeyi düzenler ve her bir seçimin yapılacağı tarihten en az bir ay önce bu Sözleşmeye Taraf Devletlere gönderir.

4. Komiteye üye seçimleri, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından Birleşmiş Milletler Genel Merkezine çağırıldığı bir toplantıda yapılır. Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin en az üçte ikisinin katılımı ile yapılan bu toplantıda, en fazla oyu alan ve toplantıya katılıp oy kullanan Taraf Devletlerin mutlak çoğunluğunun oy verdiği kişi, Komite üyesi seçilir.

31. Madde

Komitenin kompozisyonundaki denge

1. Bir Devletin birden fazla vatandaşı Komitede üye olarak bulunamaz.
2. Komiteye üye seçiminde, üyeliğin coğrafi esasa göre eşit olarak dağılmasına ve değişik uygarlık türlerinin ve farklı hukuk sistemlerinin temsil edilmesine dikkat edilir.

32. Madde

Görev süresi

1. Komite üyeleri dört yıllık bir dönem için seçilir. Yeniden aday gösterilmeleri halinde tekrar seçilmeleri mümkündür. Ancak, birinci seçimde seçilen üyelerden dokuz tanesinin üyeliği iki yıl sonra sona erer; bu üyelerin isimleri birinci seçimden hemen sonra, Otuzuncu maddenin dördüncü fıkrasına göre yapılan toplantının Başkanı tarafından kura ile seçilir.

2. Görev süresinin sona ermesi nedeniyle yapılacak seçimler, bu Sözleşmenin bu kısmının yukarıdaki maddelerine göre yapılır.

33. Madde

Üyeliğin boşalması

1. Bir Komite üyesi, Komitenin diğer bütün üyelerinin oybirliği ile vereceği karara göre geçici nitelikte bir sebep dışında her hangi bir nedenle görevini yapamayacak duruma girerse, Komite Başkanı durumu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirir ve Genel Sekreter bu üyenin yerinin boşalmış olduğunu açıklar.

2. Bir Komite üyesinin ölümü veya istifa etmesi halinde, Komite Başkanı Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine durumu derhal bildirir, ve Genel Sekreter ölüm tarihinden veya istifanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üyeliğin boşalmış olduğunu açıklar.

34. Madde

Boşalan üyeliklerin doldurulması

1. Sözleşmenin Otuz üçüncü maddesine göre bir üyeliğin başlamış olduğu açıklanmış ise ve yeri doldurulacak olan üyenin görev süresinin sona ermesine üyeliğin başlamış olduğunun açıklanmasından itibaren altı aydan fazla süre varsa, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Sözleşmeye Taraf bütün Devletlere sürenin doldurulması seçilecek kişi için iki ay içinde Yirmidokuzuncu maddeye göre adaylarını bildirmelerini ister.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu şekilde aday gösterilen kişilerin isimlerinden oluşan bir listeyi hazırlar ve bu Sözleşmeye Taraf Devletlere iletir. Boşalan yerin doldurulacağı seçim, Sözleşmenin bu kısmında yer alan ilgili hükümlere uygun olarak yapılır.

3. Sözleşmenin Otuz üçüncü maddesine göre boşaldığı bildirilen yeri doldurmak için seçilen Komite üyesi, o maddenin hükümlerine göre Komitedeki yerini boşaltan üyenin kalan süresini tamamlamak için seçilir.

35. Madde

Komite üyelerine ödeme yapılması

Komite üyeleri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onayıyla, Birleşmiş Milletlerin sahip olduğu kaynaklardan, Komitenin sorumluluklarının önemi dikkate alınarak, süresi ve şartları konusunda Genel Kurulunun karar vereceği bir tazminat almaya hak kazanırlar.

36. Madde

Sekreterlik hizmetleri

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği, Komitenin bu Sözleşmeye göre görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmesi için gerekli Yardımcı kişileri ve imkanları sağlar.

37. Madde

Komitenin toplantıları

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin ilk toplantısını Birleşmiş Milletler Merkezinde yapması için çağrıda bulunur.

2. Komite ilk toplantısını yaptıktan sonra, içtüzük hükümlerinde gösterilen zamanlarda toplanır.

3. Komite normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Birleşmiş Milletlerin Cenevre'deki biriminde toplanır.

Madde 38

Komite üyelerinin yemin beyanı

Komitenin her bir üyesi görevine başlamadan önce, görevini tarafsız olarak ve vicdani kanaatine göre yapacağı konusunda Komite önünde beyanda bulunur.

39. Madde

Görevliler ve İçtüzük

1. Komite kendine Yardımcı görevlileri iki yıllık bir süre için seçer. Görevliler yeniden seçilebilir.

2. Komite içtüzüğünü kendi yapar; ancak bu içtüzük diğer hükümlerin yanında:

a) Toplantı yeter sayısının on iki olduğu;

b) Komitenin, toplantıya katılan üyelerin çoğunluğunun oylarıyla karar verebileceğine dair hükümleri de içerir.

40. Madde

Devlet raporları

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, Sözleşmede tanınan hakları uygulamaya geçirmek ve bu hakların kullanılmasında ilerleme sağlanmak için aldıkları tedbirler hakkında raporlar vermeyi taahhüt ederler. Bu raporlar:

a) Sözleşmenin ilgili Taraf Devletler bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde;

b) daha sonra da Komitenin istediği zamanlarda verilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kendisine sunulan bütün raporları incelemesi için Komiteye havale eder. Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen faktörler ve güçlükler varsa, raporlarda bu faktörler ve güçlükler de belirtilir.

3. Bu raporların bazı bölümlerinin uzman kuruluşların yetki alanına girmesi halinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri raporların ilgili bölümlerini Komiteye danıştıktan sonra bu uzman kuruluşlara gönderebilir.

4. Komite, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin sundukları raporları inceler. Komite kendi hazırladığı raporları ve eğer gerekli görürse yaptığı genel yorumları Taraf Devletlere iletir. Komite, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden aldığı raporlarla birlikte hazırladığı genel yorumları Ekonomik ve Sosyal Konseye de iletir.

5. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, bu maddenin dördüncü fıkrasına göre yapılabilecek her hangi bir yorum üzerinde kendi gözlemlerini Komiteye sunabilirler.

41. Madde

Komiteye yapılan Devlet başvuruları

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet bu maddeye göre her zaman, Taraf Devletlerden birinin bir diğer Taraf Devlet aleyhine bu Sözleşme ile üstlendiği yükümlülüklerini yerine getirmede biçimindeki iddiaları kapsayan şikayetleri Komitenin ele alma ve inceleme yetkisini tanıdığını beyan edebilir. Bu maddeye göre yapılan şikayetler ancak, Komitenin yetkisini tanımış olan bir Taraf Devlet tarafından yapılması halinde ele alınıp incelenebilir. Komite, kendisinin bu yetkisini tanımamış olan bir Taraf Devleti ilgilendiren bir şikayeti ele almaz. Alınan şikayetler hakkında aşağıdaki usule uygun olarak işlem yapılır:

a) Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden biri, bir diğer Taraf Devletin bu Sözleşme hükümlerini uygulamadığını düşünmesi halinde, yazılı bir bildirimle, durum hakkında Taraf Devletin dikkatini çeker. şikayeti alan Devlet, şikayetin eline geçmesinden itibaren üç ay içinde, kendisine şikayeti gönderen Devlete durumu izah eden bir açıklama veya başka bir yazılı cevap gönderir. Bu cevap mümkün olduğu kadar konuyla ilgili alınan, alınmakta olan veya kullanılabilir nitelikte olan iç hukuk usullerine ve hukuk yollarına ilişkin tedbirleri içerir;

b) Eğer durum, şikayeti alan Devletin ilk şikayeti aldığı tarihten itibaren altı ay içinde her iki Taraf Devleti tatmin edici şekilde düzeltilmezse, her iki Devlet konuyu diğer Devlete ve Komiteye yaptıkları bir ihbar ile Komitenin önüne götürme hakkına sahiptir;

c) Komite önüne getirilen bir konuyu ancak, uluslararası hukukun genel olarak tanınmış prensiplerine göre kullanılabilir her türlü iç hukuk yolunun izlenmiş ve tüketilmiş olduğunu tespit ettikten sonra ele alabilir. İç hukuk yollarının tüketilmesi makul olmayan bir süreyi alacak ise, bu kural uygulanmaz;

d) Komite bu maddeye göre şikayetleri incelerken kapalı toplantılar yapar;

e) Komite, yukarıdaki c) bendi hükümlerinin yerine getirilmiş olması halinde, bu Sözleşmede tanınan insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı esasına göre dostane çözüm sağlanması amacıyla Taraf Devletlere gerekli hizmeti sunar;

f) Komite bir konunun kendisine gönderilmesi halinde, yukarıda b) bendinde belirtilen Taraf Devletleri gerekli bilgileri vermeye davet edebilir;

g) Yukarıda b) bendinde belirtilen ilgili Taraf Devletler, Komitenin konuyu incelemesi sırasında Komite önünde temsil edilme ve yazılı ve/veya sözlü olarak sunuşlar yapma hakkına sahiptirler;

h) Komite, yukarıdaki b) bendine göre bir ihbarı aldığı tarihten itibaren on iki ay içinde bir rapor hazırlar:

(i) Komitenin raporu, yukarıdaki e) bendine göre bir çözüme ulaşılması halinde olayların kısa bir özetini ve ulaşılan sonucu belirtir;

(ii) Yukarıdaki e) bendindeki süre içinde bir çözüme ulaşılamaması halinde, Komitenin raporu olayların bir özetini kapsar; Taraf Devletlerin yaptığı yazılı sunuşlar ve sözlü sunuşların tutanakları bu rapora eklenir;

Her halükarda Komite raporu ilgili Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin hükümleri, bu Sözleşmeye Taraf olan on Devletin bu maddenin birinci fıkrasına göre beyanda bulunmalarından sonra yürürlüğe girer. Taraf Devletler bu beyanları Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi ederler. Genel Sekreter bu beyanların birer kopyasını diğer Taraf Devletlere iletir. Yapılan bir beyan Genel Sekreterliğe yapılacak bir bildirimle her zaman geri alınabilir. Böyle bir geri alma, bu maddeye göre daha önce gönderilmiş bir şikayet konusunun incelenmesini engellemez; geri alma bildirimini Genel Sekreter tarafından alındıktan sonra ilgili Taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadıkça, Taraf Devletlerden yapılacak başka bir şikayet işleme alınmaz.

42. Madde

Devlet başvurularının Ad hoc Uzlaştırma Komisyonuna gelmesi

1. a) Eğer kırk birinci maddeye göre Komiteye gönderilen bir konu ilgili Taraf Devletleri tatmin edecek bir biçimde çözülemezse, Komite, ilgili Taraf Devletlerin önceden rızasını alarak, bundan sonra Komisyon diye geçecek olan bir ad hoc Uzlaştırma Komisyonu tayin eder. Komisyon, bu Sözleşmeye saygı esasına dayanarak, sorunun dostane çözümünü amacıyla Taraf Devletlere arabuluculuk hizmetinde bulunur.

b) Söz konusu Komisyon, Taraf Devletlerin kabul edebileceği beş kişiden oluşur. Eğer ilgili Taraf Devletler Komisyonun kuruluşu üzerinde üç ay içinde anlaşamazlarsa, üzerinde anlaşmaya varılamayan Komisyon üyelikleri Komitenin yapacağı gizli oylamayla ve üçte iki çoğunluk oyuyla, kendi üyeleri arasından seçilir.

2. Komisyon üyeleri şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar. İlgili Devletlerin vatandaşları, bu Sözleşmeye taraf olmayan Devletlerin vatandaşları ve kırk birinci maddeye göre beyanda bulunmamış bir Taraf Devletin vatandaşı Komisyona üye seçilemez.

3. Komisyon başkanını kendisi seçer ve kendi içtüzüğünü kendisi yapar.

4. Komisyon toplantılarını normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde ve Birleşmiş Milletlerin Cenevre'deki biriminde yapar. Ancak bu toplantılar, Genel Sekreterliğe ve ilgili Taraf Devletlere danışıldıktan sonra, Komisyonun uygun göreceği başka bir yerde yapılabilir.

5. yukarıda Otuz altıncı maddeye göre görevlendirilen sekreteryaya, bu maddeye göre atanan Komisyonlara da hizmet verir.

6. Komite tarafından elde edilen ve toplanan bilgiler bu Komisyona verilir; Komisyon ilgili Taraf Devletleri başka bilgileri vermeleri için davet edebilir.

7. Komisyon, kendisine konunun ulaşmasından itibaren en fazla on iki ay içinde konuyu bütünüyle inceledikten sonra, ilgili Taraf Devletlere iletmek üzere Komite Başkanına bir rapor sunar:

a) Eğer Komisyon konuyu incelemesini on iki ay içinde bitirememiş ise, Komisyonun bu raporunda sadece konunun incelenmesinin hangi durumu konusunda kısa bir bilgi yer alır.

b) Eğer konu hakkında bu Sözleşmede tanınan insan haklarına saygı esasına dayanan bir dostane çözüme ulaşırsa, Komisyon raporu, olayların kısa bir özetini ve varılan sonucu kapsar;

c) Yukarıda b) fıkrasında öngörülen bir sonuca ulaşamazsa, Komisyon raporu, ilgili Taraf Devletler arasındaki konu ile alâkalı bütün maddi sorunlar üzerindeki tespitlerini ve varılabilecek bir dostane çözüm için varolan imkanlar hakkında görüşlerini içerir. Bu rapor ayrıca, ilgili Taraf Devletler tarafından yapılan yazılı sunuşları ve sözlü sunuşlarının tutanaklarını da kapsar.

d) Eğer Komisyon c) bendine göre hazırladığı bir raporu sunarsa, ilgili Taraf Devletler raporu aldıktan itibaren üç ay içinde Komite Başkanına, Komisyonun hazırladığı raporun içeriğini kabul edip etmediklerini bildirirler.

8. Bu madde hükümleri, Komitenin Kırk birinci maddedeki sorumluluklarını yerine getirmesine engel oluşturmaz.

9. Komisyon üyelerinin bütün giderleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından yapılan hesaplara uygun olarak, ilgili Taraf Devletlerce paylaşılır.

10. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği, Komisyon üyelerinin yaptıkları harcamaları dokuzuncu fıkraya göre ilgili Taraf Devletlerden geri almadan önce, eğer gerekli ise ödemeye yetkilidir.

43. Madde

Ayrıcalıklar ve Muafiyetler

Komitenin ve Kırk ikinci maddeye göre atanan ad hoc uzlaştırma Komisyonunun üyeleri, Ayrıcalıklar ve Muafiyetler hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin ilgili bölümlerinde yer alan ve Birleşmiş Milletler için görev yapan uzmanların sahip oldukları kolaylıklara, ayrıcalıklara ve muafiyetlere sahiptir.

44. Madde

Diğer Uluslararası Usullerle İlişki

Bu Sözleşmenin uygulamaya ilişkin hükümleri, Birleşmiş Milletlerin ve uzman kuruluşlarının kurucu belgeleri ve sözleşmeleri tarafından insan hakları alanında öngörülen usullere aykırı düşmeyecek bir biçimde uygulanır; bu hükümler, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin kendi aralarında yapmış oldukları ve yürürlükte bulunan uluslararası özel veya genel antlaşmalara uygun olarak bir sorunu çözmek için konan diğer usullere başvurmasını engellemez.

45. Madde

Yıllık Rapor

Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna kendi faaliyetleri hakkında yıllık bir rapor sunar.

V. BÖLÜM

YORUMLAMA PRENSİPLERİ

46. Madde

Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşları ile ilişki

Bu Sözleşmedeki her hangi bir hüküm, Birleşmiş Milletler şartındaki hükümler ile, bu Sözleşmeyle ilgili olan konularda Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarının ve bu kuruluşların çeşitli organlarının görev ve yetkilerini gösteren belgelerlerdeki hükümler ile uzman kuruluşların kurucu belgelerindeki hükümleri zayıflatacak bir biçimde yorumlanamaz.

47. Madde

Doğal zenginlikleri ve kaynakları kullanma önceliği

Bu Sözleşmedeki her hangi bir hüküm, halkların kendi doğal zenginliklerini ve kaynaklarını tam olarak ve serbestçe kullanma ve yararlanma haklarını zayıflatacak bir biçimde yorumlanamaz.

BÖLÜM VI

SON HÜKÜMLER

48. Madde

İmza, Onay ve katılma

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletlere Üye olan veya Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarının üyesi olan Devletlerin, Uluslararası Adalet Divanının Statüsüne Taraf olan Devletlerin, ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu Sözleşmeye Taraf olması için davet edilen Devletlerin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.

3. Bu Sözleşme, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen Devletlerin katılmasına açıktır.

4. katılma, katılma belgelerinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden sonra yürürlüğe girer.

5. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmeyi imzalayan veya uygun bulan Devletlerin hepsini, diğer bütün onaylama ve katılma belgelerinin tevdi edilmesi konusunda haberdar eder.

49. Madde

Yürürlüğe girme

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine otuz beş tane onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

2. Otuz beş onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan Devletler bakımından bu Sözleşme, kendi onay veya katılma belgesini tevdi etmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

50. Madde

Federal Devletlerde Geçerlilik

Bu Sözleşme hükümleri hiç bir sınırlama veya istisnaya tabi olmaksızın federal Devletlerin her tarafında uygulanır.

51. Madde

Sözleşmede Değişiklik Yapılması

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden her biri, bu Sözleşmenin değiştirilmesi hakkında değişiklik hazırlayabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine iletebilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri değişiklik önerilerini Sözleşmeye Taraf Devletlere iletir. Genel Sekreter Taraf Devletlerden, Taraf Devletlerin katılımıyla bu önerilerin incelenmesi ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini isteyebilir. Taraf Devletlerin üçte birinin böyle bir Konferansın düzenlenmesini desteklemeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Konferansa katılan ve oylamada bulunan Taraf Devletlerin oyçokluğuyla kabul edilen bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onayına sunulur.

2. Sözleşmede yapılan değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve bu Sözleşmeye Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

3. Sözleşmede yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, değişiklikleri kabul eden Devletleri başlar; diğer Taraf Devletler ise Sözleşmenin değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce kabul ettikleri değişiklik hükümleriyle bağlı olmaya devam ederler.

52. Madde

Genel Sekreter tarafından yapılan bildirimler

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri 48. maddenin beşinci fıkrasına göre yapılan bildirimleri dikkate almaksızın, aynı maddenin birinci fıkrasında gösterilen bütün Devletleri şu konular hakkında da bilgilendirir:

a) Kırksekizinci maddeye göre verilen imza onay ve katılmalar;

b) Bu Sözleşmenin Kırkdokuzuncu maddesine göre Sözleşmenin yürürlüğe girme tarihi ile Elli birinci maddeye göre yapılan değişikliklerin yürürlüğe girme tarihi.

53. Madde

Orijinal metin

1. Bu Sözleşmenin eşit ölçüde orijinal olan Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri, Birleşmiş Milletler arşivinde saklanır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin onaylı örneğini kırksekizinci maddede gösterilen Devletlere iletir.

